

„IMAM ČISTU SAVJEST“

BERNARDO JURLINA

MIRKO ŠUGOR

Gospodine ministre, pod pretpostavkom da će se rat u Hrvatskoj ubrzo okončati, treba očekivati da će se problematika izbjeglica te niz socijalnih problema još više aktualizirati, ako ne i zaoštri. S čim će se morati susresti mnogobrojni prognanici pri povratku ... u svoje, većinom spaljene domove?

Ja sam radio procjene koje pokazuju da je preko 30.000 obitelji u Hrvatskoj ostalo bez ičega. To je i prvi problem s kojim će se susresti povratnici. Sve ono što su ti ljudi stvarali tijekom nekoliko desetljeća, ovom im je agresijom na Hrvatsku smišljeno uništeno do kraja. Dakle, svi će oni doći na zgašta svojih bivših obiteljskih kuća ili posjeda. No u Ministarstvu već potičemo jedan projekt pod nazivom "Ognjište" gdje bismo organizirali adekvatnu među-

Ministar rada i socijalne skrbi tvrdi da se prognanici koje je sreo žele vratiti, pa makar i sa šatorom

narodnu humanitarnu akciju u kojoj bi razni donatori pomogli izgradnju obiteljskih kuća ili posjeda za najmanje 10.000 obitelji. Drugi problem vezan je uz posao. Od poduzeća koja su uništena, neka će se obnavljati pomoću povoljnih međunarodnih kredita. U međuvremenu smo odlučili da svi oni koji su svoj radni odnos ostvarivali u tim poduzećima primaju preko naših zavoda za zapošljavanje minimalnu plaću iz zajedničkih sredstava RH koja sad iznosi oko 6000 dinara. Treći problem jest pitanje suživota na tim ugroženim prostorima gdje su ljudi živjeli u miješanim nacionalnim sredinama kao što su, primjerice, Slavonija i Baranja. Mnogi izjavljuju da nema govora o ponovnom zajedničkom životu na tim prostorima.

Mislite li da će prognanici, koji su prije svega obični ljudi, imati dovoljno volje,

strpljenja, i razumijevanja za ovo o čemu ste govorili?

Svi prognanici koje sam imao priliku susresti jednoglasni su u želji da se vrate na svoja ognjišta pa makar morali boraviti i pod šatorima. Kad stigne konkretna pomoć, svi oni će sudjelovati u izgradnji svojih novih domova.

Vezuje li se uz to mnogima nejasna odredba o radnoj obvezi?

Mi radimo projekt koji se zove "Sudjelovanje nezaposlenog pučanstva RH u obnovi Republike Hrvatske" zajedno s Ministarstvom obrane, što će javnosti biti ubrzo prezentirano. Ja vjerujem da će velik broj ljudi dobrovoljno sudjelovati u izgradnji i obnovi zemlje. Taj proces obnove trajao bi najmanje dvije godine.

Znači li to da ćemo opet gledati radne brigade koje širom domovine grade?

Ne. Mislim da je to vrijeme zauvijek prošlo. Ovo je 21 vijek i ovdje se radi o savim novim oblicima.

Što će biti s onima koji se iz ovog ili onog razloga ne odazovu na poziv za radnu obvezu?

Protiv njih bi se proveo krivični postupak ali takvih ljudi, koliko je meni poznato, nema previše. Bit će različitih izbjegavanja, otići će u inozemstvo i slično. Imamo podatke da oko 5.000 ljudi koji borave

Predstojnik ureda za prognanike i izbjeglice tvrdi da je među 87 tisuća izbjeglih u BiH više od pola Hrvata

go dezertteri. Svi se, i takvi, mogu vratiti bez sankcija. Čim prije, to bolje. U BiH ima 87 tisuća izbjeglica od kojih je međutim, više od 50 posto Hrvata. Ljudi misle da su samo Srbi bježali u BiH. Cijela zapadna Hercegovina je puna prognanika Hrvata. Ima zatim Hrvata izbjeglica i u mnogim posavskim mjestima Bosne. Mi računamo da ima preko 40 tisuća Hrvata izbjeglica u BiH, pa me čudi da neki novinari misle da su to samo Srbi. Ja mislim da Srba ima manje od 40 posto.

Koliko vam pomažu druge humanitarne organizacije?

Mi smo vladin ured za koordinaciju zbrinjavanja svih prognanika i izbjeglica. Vodimo brigu o prognanicima od trenutka kad su prognani iz svojih mjesta pa do trenutka povratka u dom. Naš ured koordinira aktivnosti i vezu s vanjskim svijetom. Imamo zadatac koordinirati rad s drugim humanitarnim organizacijama u Hrvatskoj, Crvenim križem, Caritasom, Merhametom i drugima.

Ima li manipulacija s prognaničkim statusom?

Moramo provesti, zalaganjem centara za socijalni rad, preregistraciju svih prognanika, budući da se u zadnje vrijeme pojavljuju zloporabe kartona prognanika, a i s brojem prognanika već se

u Sloveniji nemaju status izbjeglica, a izbjegli su s područja koja su ratna razaranja mimošla. Vjerojatno se radi o izbjegavanju različitih obveza, pa i radne.

Ovih dana dosta se priča o ponovnoj evidenciji izbjeglica, korigiranju dosadašnjih popisa, zamjeni izbjegličkih kartona i slično. O čemu se zapravo radi?

Radi se o aktualnoj registraciji izbjeglica kako bi se upotpunili stari podaci, jer nemamo jedan širi opis socijalne strukture prognanika koji će nam dobro doći prilikom organiziranja njihovog povratka. Drugi je cilj novog popisivanja da se u ovoj fazi definitivno utvrdi tko može a tko ne može imati status prognanika. Status prognanika prestat će važiti za one osobe koje su živjele na onim područjima gdje sad nema neposredne ratne opasnosti. Zar ne bi bila ludost priznati takav status nekom iz Makarske ili Zagreba?

Nije li to pokušaj sprečavanja manipuliranja statusom izbjeglica? Jeste li čuli o slučajevima prijavljivanja pojedinih ljudi kao izbjeglica na nekoliko različitih mjesta kako bi ostvarivali i dobivali veću pomoć?

To je zanemarivo mali broj slučajeva. Po mojim informacijama radi se o 5 posto od ukupnog broja izbjeglica? Mislim da se radi o ljudima vrlo niskih moralnih vrijednosti. To će i u ovom novom sustavu biti gotovo nemoguće kontrolirati.

A što je sa zlouporabama humanitarnih pošiljki, posebno onih s prehrambenim proizvodima?

Ima, nažalost, i toga. Zaista je mnogo ljudi uključeno u lanac humanitarne pomoći upućene Hrvatskoj. Dogodilo se tako da je u jednom slučaju od dvanaest kamiona s hranom na određite stiglo svega deset. Na takvim slučajevima MUP intenzivno radi.

Je li Vaše Ministarstvo u okviru svojih nadležnosti doista poduzelo i osiguralo sve mjere kako bi pomoć izbjeglicama bila pravodobna i maksimalno moguća? Imate li Vi, kao čelnik Ministarstva rada i socijalne skrbi čistu savjest glede dosad obavljenog posla?

Može biti da je mogao biti veći stupanj organizacije. Učinili smo sve što smo mogli. Prikupljena su velika financijska sredstva kao i tisuće tona hrane i razne robe.

FOTO: HELENA KRALJ

Na inicijativu našeg Ministarstva osnovani su različiti fondovi za pomoć žrtvama rata. Ja imam potpuno i apsolutno čistu savjest.

Broj izbjeglih osoba s teritorija Republike Hrvatske u okvirima njezinih državnih granica i izvan njih, na temelju podataka Ministarstva za rad i socijalnu skrb RH

HRVATSKA - 320.000 prognanika

SRBIJA - preko 100.000 svojevolumno i organizirano izbjeglih stanovnika srpske nacionalnosti

BOSNA I HERCEGOVINA - 80.000 izbjeglica mješovitog nacionalnog sastava

MAĐARSKA - 45.000 evidentiranih izbjeglica kojima se mora pribrojiti još najmanje 10.000 neregistriranih

SLOVENIJA - 18.200 izbjeglica

NJEMAČKA - na popisu izbjeglih je 5.000 ljudi, a prema procjenama ih je četiri puta više

AUSTRIJA - nekoliko tisuća prognanika

ITALIJA, ŠVICARSKA I NEKE DRUGE EUROPSKE ZEMLJE - malen broj izbjeglica

PRISILNI NOMADI

ADALBERT REBIĆ

JOSIP ŠTILINOVIĆ

Što govore trenutačne brojke?

Do dana 25. siječnja u Republici Hrvatskoj registrirano je 322 tisuće prognanika. U Zagrebu je 107 tisuća, a ostali su diljem Hrvatske. Osim u Zagrebu, najveća koncentracija prognanina je u Istri - oko 30 tisuća, Rijeci i Kvarneru 36, i Splitu 40 tisuća. Izvan RH u Mađarskoj ih je oko 60 tisuća, u BiH 87 tisuća, u Sloveniji 17,8 tisuća. U drugim ih je zemljama manje. Njemačka je malo više zastupljena, ali tu nemamo točne podatke, nego samo procjene. Registriranih ima oko 5 tisuća izbjeglica, ali će ih, prema njemačkim procjenama biti znatno više - oko 50 tisuća. Velik je broj onih koji su otišli k svojim da bi izbjegli vojsku. To i nisu prognanici, ne-

FOTO: DARKO LESINGER

pomalo manipulira. Bit će stvoren opširan popis svih prognanika. Ekipe već radi na tome.

Tko je više pomogao prognanicima, crkvene ili državne institucije?

To je teško uspoređivati. Ja sam svećenik, crkveni čovjek, ali ću vam reći da je ono što čine humanitarne organizacije kap u moru onoga što Država radi za naše prognanike. Za svakog prognanika smještenog u hotelu plaća se 300 dinara dnevno, to je 9.000 dinara mjesečno, pa to pomnožite s oko 150 tisuća ljudi smještenih u hotelima. I troškovi pogreba su veliki, a ljudi umiru jer je to stariji svijet.

Obišli ste u vrlo kratkom vremenu puno terena?

Bila je to potreba. S prognanicima treba imati kontakte, vidjeti kako se ti ljudi snalaze, kakve probleme imaju, kako su smješteni. Zato sam bio u Sisku, Dugoju Resi, Karlovcu, Puli, Opatiji, pa onda u Bosni i Hercegovini. Ljudima je silno drago kad ih netko posjećuje,

kad vide da se netko brine za njih. U razgovoru s njima uvijek smo dobili dojam da su ljudi zadovoljni smještajem, hranom, brigom. Ima i nezadovoljnika, ali vrlo malo.

U kakvim ste odnosima s visokim komesarijatom UN za izbjeglice?

Zadovoljni smo. Ne samo da smo pod istim krovom, nego što surađujemo. Dolaze vidjeti gdje mogu pomoći. Pomažu nam u granicama svojih mogućnosti. Dali su nam 40 tisuća dolara za troškove prijevoza. Pomoći će nam i u adaptaciji prostora za smještaj prognanika. Sad pripremamo adaptaciju Pionirskog grada. Njihova zadaća nije pomagati takve zahvate. Oni pomažu izdržavanje, ali načelno ne idu u investicije. Ovo što su nama učinili u dva navrata je iznimka. To odaje da pomažu i više nego što mogu.

Otkud još uvijek dolaze izbjeglice?

Sad nam dolaze izbjeglice iz BiH, Hrvati. Oni bježe u matičnu zemlju uslijed maltretiranja i proganjanja. Osobito puno izbjeglica dolazi iz Vojvodine. Prema podacima koje sakupljamo u ovom uredu, predsjednik Vlade ili Vlada poduzet će neke korake protiv Srbije koja krši ljudska prava Hrvata po Bačkoj, Banatu i Srijemu. Međunarodne organizacije moraju imati točne podatke. Zato smo zahvalni svima koji nam u ured dođu s točnim podacima. Vlada RH morat će preko međunarodnih ustanova uvjetovati priznavanje Srbije priznavanjem zaštite manjina.